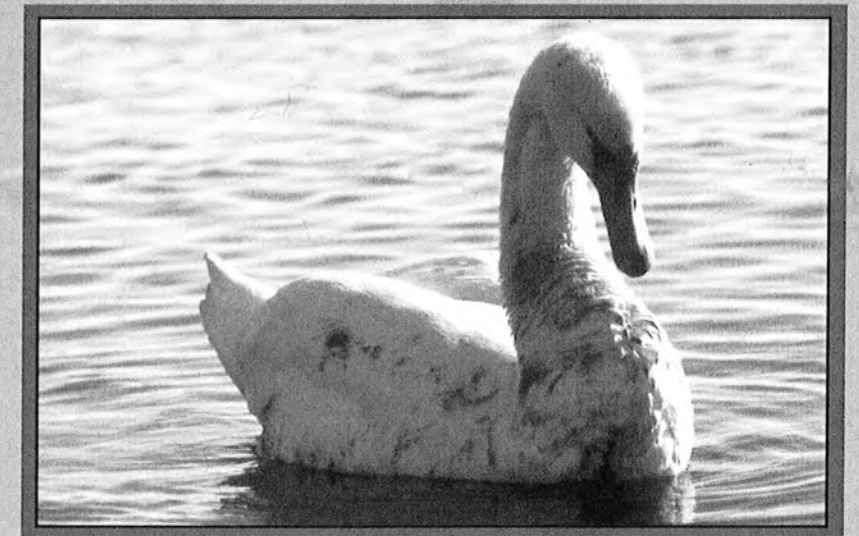


**Turun Ruissalon öljyvahinkoalueen
linnuston seurantalaskennat
vuonna 2002 ja 2003**

**Turun Ruissalon öljyvahinkoalueen
linnuston seurantalaskennat
vuonna 2002 ja 2003**



**Turun kaupunki
YMPÄRISTÖNSUOJELUTOIMISTO
2003**

**Turun kaupunki
YMPÄRISTÖNSUOJELUTOIMISTO
2003**

**Turun Ruissalon öljyvahinkoalueen
linnuston seurantalaskennat
vuosina 2002 ja 2003**

Raportti 1.10.2003

Tausta

Joulukuussa 2001 pääsi Naantalissa sijaitsevasta Fortumin öljyjaloitasta valumaan mereen noin 20 tonnia sekalaista öljyjätettä. Öljy levisi nopeasti jaloitamon ja Turun Ruissalon väliselle vesialueelle ja torjuntatöistä huolimatta se saastutti Ruissalon rantoja ja eräitä saaria, lähinnä Iso- ja Vähä-Kaskista sekä Äijäkarin lintuluotoa.

Ruissalon vesialueilta, rannoilta ja lähisaarista kerättiin öljyistä maata ja vettä sekä öljyntyneitä järviuokoa. Rantaviivaa käsiteltiin yhteensä noin 5 km:n pituudelta ja järviuokoa poistettiin yhteensä 15 tonnia. Rantavesien ja rantojen jäädyttä 20. joulukuuta jouduttiin öljyntorjuntatyöt lopettamaan. Keväällä 2002 vesien sulettua puhdistustyöt käynnistyivät uudelleen. Öljyntyntä rantaa puhdistettiin välittömästi sen vapautuessa jään alta. Puhdistustöitä tehtiin osin samoilla alueilla kuin torjunnan alkuvaiheessa, osin puhdistuksen kohteeksi tuli aiemmin käsittelemättömiä alueita. Puhdistustyöt jatkuivat toukokuun alkupäiviin. Toukokuun 24. päivänä tehdyssä lopputarkastuksessa todettiin rantojen olevan sellaisessa kunnossa, että puhdistustyöt voitiin lopettaa.

Keväällä 2003 havaittiin vielä kolmella alueella vähäisiä öljyjäämiä. Y-hovin uimarannan ja Kallanpään sotilasalueen välillä öljyä oli kolmessa paikassa alle neliön laajuisina öljykalvoina veden pinnalla. Kallanpään ja Birkan välisessä lahdkeessa oli melko runsaasti öljyn tahraamaa järviuokoa ja muuta kasviainesta ja paikalla tuoksui öljy voimakkaasti. Ajatinluodon ja Hiiriludon välisessä lahdessa oli öljykalvoa vedessä vajaan neliön verran. Muualla öljystä ei havaittu merkkejä. Öljymäärät olivat siksi vähäisiä, että ne eivät antaneet aihetta toimenpiteisiin.

Turun Ruissalon öljyvuohinkoalueen linnuston seurantalaskennat vuonna 2002 ja 2003

Julkaisija: Turun kaupungin ympäristönsuojelutoimisto, 2003

Kannen kuva: Öljyinen joutsen, Jarmo Laine

Taitto: Laura Suhonen

ISBN: 952-5217-43-4

Linnustoseurannan tavoite

Linnustoseurannan tavoitteena oli tehdä mahdollisimman luotettava arvio siitä, minkälaisia vaikutuksia öljyvahingolla ja sen torjuntatoimilla oli Ruissalon pohjoisrannan ja sen lähisaarien linnustoon. Vuonna 2002 seurattiin sekä alueen vesi- ja rantalintujen että ruovikkoalueella pesivien varpuslintujen määriä ja pesintämenestystä. Vuonna 2003 alueella tehtiin vastaavia vertailulaskentoja. Vertailtaessa saatuja tuloksia aiempina vuosina tehtyihin laskentoihin voidaan tehdä päätelmiä öljyonnettomuuden vaikutuksista.

Menetelmät ja seuranta-alue

Ruissalon pohjoisrannan ranta- ja ruovikkolinnusto laskettiin vuonna 2002 kuudella laskentakerralla 19.4. ja 7.6. välisenä aikana ja vuonna 2003 vastaavat laskennat tehtiin 16.5.-13.6. Laskennat toteutettiin kulkemalla jalkaisin koko Ruissalon pääsaaren rantaviiva Saaronniemestä Ekarsinlahdelle ja kartoittamalla kaikkien pesivien lintulajien reviirit. Rantoihin liittyy paikoitellen melko laajatkin ruovikot ja niiden linnusto pyrittiin selvittämään vuonna 2002 koko ruovikkoalueelta. Vuonna 2003 ruovikoiden varpuslintuja ei laskettu, koska torjuntatöiden yhteydessä poistetun ruovikon pinta-ala oli niin vähäinen koko ruovikkopinta-alaan verrattuna, että mahdolliset erot kantojen suuruudessa peittyvät vuosittaiseen luonnolliseen vaihteluun.

Koko tutkittava vesialue kierrettiin veneellä kymmeneen kertaan 10.5.-25.6.2002 sekä 15.5.-1.7.2003. Yhteen laskentakierrokseen käytettiin 4-8 tuntia. Selvitystyön aikana käytiin maissa Iso-Kaskisissa ja Iso-Kaskisen ja Vähä-Kaskisen välisellä naurulokkien pesimäluodolla sekä Äijäkarin lintuluodolla. Muilla luodoilla ei käyty, mutta hautovat emot laskettiin kiikarin avulla veneestä.

Tulokset

Linnustoseurannan tutkimusalue on varjostettu rasterilla oheiseen karttaan (Ruissalon lintulaskenta-alue). Ruissalon pohjoisrannan vesi- ja kahlaajalintujen pesimäkannat vuosina 1990-1992, 2000, 2002 ja 2003 on esitetty taulukossa 1. Äijäkarin lintuluodon ja Kaskisten välissä olevan "Pikkuluodon" pesivät parit selvitettiin käymällä kahteen kertaan kummassakin kohteessa ja laskemalla kaikki pesät. Kukkarokiven pesijät laskettiin veneestä ja kannat tulkittiin havaittujen hautovien lintujen perusteella. Taulukossa 2 on esitetty Äijäkarilla, Kukkarokivellä ja Pikkuluodolla pesivien lintujen parimäärät vuosina 1998-2003. Lisäksi kaikki alueella havaitut vesilintupoikueet laskettiin.

Taulukko 1. Ruissalon vesi- ja kahlaajalinnut.

	1990	1991	1992	2000	2002	2003
silkkiuikku	3	4	3	3	8	6
kyhmyjoutsen	2	1	2	5	5	5
sinisorsa	23	19	16	8	23	10
haapana	2	1	2	0	1	0
lapasorsa	1	1	0	0	0	0
tavi	0	3	0	0	1	0
tukkasotka	4	2	1	1	2	2
telkkä	16	16	12	7	11	13
isokoskelo	0	2	1	2	2	2
nokikana	0	1	1	0	1	0
rantasipi	?	?	?	4	4	5

Taulukko 2. Äijäkarin, Kukkarokiven ja Pikkuluodon pesimälintujen kannat 1998-2003.

	1998	1999	2000	2001	2002	2003
kyhmyjoutsen	1	1	1	2	2	1
valkuposkihanhi	4	7	8	7	9	10
kanadanhanhi	0	1	1	1	1	0
sinisorsa	0	0	0	0	1	0
tukkasotka	1	5	1	3	3	2
haahka	12	12	10	8	7	10
merilokki	1	3	1	2	2	2
harmaalokki	46	51	48	54	46	53
selkälokki	6	7	7	6	9	8
kalalokki	0	0	0	1	3	0
naurulokki	0	50	50	100	120	86
kalatiira	0	0	2	0	0	0
meriharakka	0	1	0	1	0	1

Tulosten tarkastelu

Varpuslintulaskennassa todettiin pesivien lintujen parimäärien pysyneen useimmilla ruovikko-osuuksilla vuonna 2002 lähellä keskimääräistä tasoa. Parimääriä verrattiin vuosina 1980, 1990 ja 2000 tehtyihin koko saaren kattavien linja- ja pistelaskentojen tuloksiin. Muutamien kohdin, joilta ruoko poistettiin pieniltä alueilta kokonaan, ei ruovikkolinnustoa tietenkään esiintynyt vuonna 2002. Haitta oli tilapäinen ruovikossa pesivien lintujen kannalta ja jo seuraavana vuonna tilanne normalisoitui ruovikkoalueen saavutettua lähes entiset mittansa.

Vesilintuja alueella havaittiin vuonna 2002 pesivänä 12 ja vuonna 2003 8 lajia. Suuria muutoksia ei ole tapahtunut aiempiin vuosiin verrattuna. Vuodesta 2002 poiketen vuonna 2003 ei tavattu pesivänä lainkaan nokikanaa, haapanaa, tavia eikä kanadanhanhea, jotka ovatkin alueella vain satunnaispesijöitä. Muiden vesilintujen parimäärät olivat vuonna 2003 keskimääräisellä tasolla, haahkalla ja telkällä hieman normaalia korkeammalla.

Vesilintujen pesimämenestys alueella on vuosien 2002 ja 2003 laskentojen perusteella huono. Haahkan pesimätuloksen luonnollinen vuosivaihtelu on suurta. Vuonna 2002 pesimätulos oli kohtuullisen hyvä, 20 paria tuotti 43 poikasta. Vuonna 2003 se oli sen sijaan erittäin heikko, vain muutamia poikasia havaittiin. Kyhmyjoutsenella ja valkoposkiahella pesimätulos oli vuosina 2002 ja 2003 samaa hyvää luokkaa kuin aiempinakin vuosina. Sinisor-san, telkän ja muiden pienten vesilintujen pesimämenestys oli tutkimusvuosina 2002 ja 2003, kuten Ruissalon merialueella yleensäkin, erittäin heikko.

Öljyonnettomuuden ajankohdasta johtuen suoranaiset linnustoon kohdistuneet haitat jäivät vähäisiksi. Vain muutamia yksittäisiä vesi- ja lokkilintuja tahriintui öljyyn. Ainuttakaan öljyyn menehtynyttä lintua ei alueella tavattu eikä yhtään lintua jouduttu lopettamaan. Koska öljyntorjuntatoimet voitiin toteuttaa lintujen pesimäajan ulkopuolella ja torjuntatoimien vaikutukset pesimäpaikkoihin jäivät hyvin vähäisiksi ja tilapäisiksi, onnistuivat lintujen pesinnät normaalilla tavalla molempina tutkimusvuosina. Lintujen pesimäkantojen suuruudet vaihtelivat kahtena onnettomuutta seuranneena vuotena normaalin vuosivaihtelun rajoissa, myös verrattuna aiempien vuosien parimääriin. Kokonaisarviona öljyonnettomuuden ei todettu aiheuttaneen Ruissalon ja sen lähi-saarten linnustolle merkittäviä haittoja.

